

ΤΟ «ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ» ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ ΤΟΥ 5^{ου} ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ

Το ΜΕΡΑ25 σχολιάζει παράγραφο-προς-παράγραφο την ενδιάμεση Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη «για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας»

1. ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Το επίσημο σκεπτικό σύστασης της Ομάδας Πισσαρίδη είναι σωστό: *Πως να μην σπαταληθούν οι όποιοι πόροι καταλήξουν στην Ελλάδα από το Ταμείο Ανάκαμψης.*

Δεν πρόκειται αποκλειστικά για ελληνική αγωνία. Την ίδια αγωνία παρατηρούμε σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οφείλεται στη σκληρή πραγματικότητα την οποία γνωρίζουν όλοι, κι ας μην την ομολογούν οι εκπρόσωποι του ευρωπαϊκού κατεστημένου και τα φερέφωνα τους:

Τα κονδύλια-ενισχύσεις του Ταμείου Ανάπτυξης (που συνολικά ανέρχονται, το πολύ, στα €310δισ) είναι

- αρκετά μεν ώστε, υπό «κανονικές συνθήκες», να έδιναν μια ουκ ευκαταφρόνητη ώθηση στην παραγωγικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών
- πολύ λίγα δε για να δώσουν, υπό τις σημερινές συνθήκες, την δημοσιονομική ένεση που απαιτούν οι ευρωπαϊκές οικονομίες (ιδίως χωρών όπως η Ιταλία, η Ελλάδα κλπ) έτσι ώστε η οποιαδήποτε αύξηση της παραγωγικότητας να μην ακυρωθεί από χαμηλά επίπεδα παραγωγής-ζήτησης.

Αυτός είναι ο σοβαρός κίνδυνος (και, σύμφωνα με το ΜέΡΑ25, αναπόφευκτος) που ελλοχεύει σε όλα τα μήκη και πλάτη της ΕΕ, πολύ περισσότερο, βέβαια, στις χώρες του Νότου:

Ο πανευρωπαϊκός κίνδυνος κατασπατάλησης του Ταμείου Ανάπτυξης

Αναγκασμένη να χρησιμοποιήσει μέρος των κονδυλίων του Ταμείου Ανάπτυξης για την έμμεση κάλυψη πάγιων δημοσιονομικών αναγκών, η ΕΕ κινδυνεύει:

και να αποτύχει στον δημοσιονομικό τομέα (δηλαδή, να μην καταφέρει να τονώσει σημαντικά τη συνολική ζήτηση)

και να σπαταλήσει τα κονδύλια που, διαφορετικά, θα αρκούσαν ώστε να αυξηθεί σημαντικά την παραγωγικότητας.

Για την ελληνική οικονομία, όπου οι μνημονιακές δεσμεύσεις ακυρώνουν την όποια αναπτυξιακή-παραγωγική ανασυγκρότηση, ο κίνδυνος αυτός είναι ακόμα μεγαλύτερος.

Καμία σημαντική παραγωγική ιδιωτική επένδυση δεν μπορεί να γίνει υπό το καθεστώς υπερφορολόγησης που απαιτεί το 4^ο Μνημόνιο (π.χ. η εμμονή των δανειστών στις προκαταβολές φόρου των αποδεκατισμένων επιχειρήσεων). Αυτό το καθεστώς παραμένει και ενισχύεται. Για την ακρίβεια, η πανδημία επισπεύδει (λόγω νέου δημόσιου χρέους) το 5^ο Μνημόνιο, το οποίο θα παγιώσει την χαμηλή συνολική ζήτηση. Συνεπώς, τα κονδύλια του Ταμείου Ανάπτυξης δεν θα ελκύσουν τις ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις χωρίς τις οποίες η ανάκαμψη θα παραμείνει όνειρο θερινής νυκτός.

Υπό αυτές τις συνθήκες τα κονδύλια του Ταμείου Ανάπτυξης θα δαπανηθούν χωρίς ουσιαστική αύξηση της παραγωγικότητας. Με άλλα λόγια, ο επίσημος στόχος της Ομάδας Πισσαρίδη δεν θα επιτευχθεί.

2. Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΝΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ ΩΣ ΕΠΙΛΟΓΗ

Το πρόβλημα με την Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη δεν είναι ότι στερείται αντικειμενικότητας. Ούτε, απλά, ότι υποκινείται από «νεοφιλελεύθερες» δοξασίες, όπως κατηγορείται από κύκλους του ΣΥΡΙΖΑ. Το ΜέΡΑ25 θα χαιρέτιζε μια σοβαρή νεοφιλελεύθερη ανάλυση στην οποία θα αντιπαρatiθέμεθα με ενθουσιασμό, βελτιώνοντας έτσι και τις δικές μας θέσεις.

Το πρόβλημα είναι πολύ μεγαλύτερο: *Η Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη στερείται επιστημονικής εντιμότητας.*

Δύο παραδείγματα επιστημονικής ανεντιμότητας: Η Έκθεση αναπαράγει ως στατιστική αλήθεια δύο ψεύδη που η Νέα Δημοκρατία πασχίζει να μετατρέψει σε επικοινωνιακά όπλα: Το ψέμα ότι το 2014 η Ύφεση έδωσε τη θέση της στην Ανάκαμψη¹ και το ψέμα ότι, πριν μας επισκεφτεί το κορωνοϊός, η οικονομία ανέκαμπτε².

Η Ομάδα Πισσαρίδη θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι, αν ο κ. Σαμαράς είχε κερδίσει τις εκλογές του 2015, το ΑΕΠ θα ανερχόταν αντί να μειωθεί κι άλλο. Ή ότι, χωρίς την πανδημία, η οικονομία θα αναπτυσσόταν στα τέλη του 2020. Τότε θα είχε ενδιαφέρον μια επιστημονική αντιπαράθεση μαζί τους. Όταν, όμως, επιστημονική ομάδα εκλεκτών οικονομολόγων υιοθετούν τα ψεύδη της Νέας Δημοκρατίας για το τι συνέβη (αντί εικασίες για το τι «ίσως να συνέβαινε αν...»), τότε είναι αδύνατη μια γόνιμη επιστημονική αντιπαράθεση μαζί τους.

3. Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Η ενδιαμέση Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη τηρεί σιγή ιχθύος για τον προαναφερθέντα πανευρωπαϊκό κίνδυνο, που στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερος. Ούτε μία αναφορά στο πως το δημοσιονομικό κενό που θα γιγαντωθεί από το 2021 και έπειτα διακινδυνεύει την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης κατά την περίοδο 2021-6.

Και δεν είναι αυτή η μόνη εκκωφαντική «σιωπή» που χαρακτηρίζει την Έκθεση. Παρά το γεγονός ότι η Έκθεση επιχειρεί μια αναδρομή στην πρόσφατη Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας, δεν αναφέρει πουθενά την τετραπλή πτώχευση του 2010 (κράτους, τραπεζών, επιχειρήσεων και νοικοκυριών), την τρόικα, τα Μνημόνια, τις παρούσες μνημονιακές δεσμεύσεις, το μη βιώσιμο δημόσιο χρέος και, φυσικά, την μόνιμη γάγγραινα της καταρρέουσας δευτερογενούς αγοράς

¹ Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το 2014 είχαμε μείωση του ΑΕΠ κατά 1998 εκ ευρώ - περίπου 2 δις δηλαδή. Πιο συγκεκριμένα, το 2013 το ΑΕΠ ήταν 180 δις και 654 εκ ευρώ ενώ το 2014 μειώθηκε στα 178 δις και 656 εκ ευρώ.

² Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το ΑΕΠ της χώρας σε ευρώ το τελευταίο τρίμηνο του 2019 μειώθηκε κατά 274 εκ ευρώ (σε σχέση με το τελευταίο τρίμηνο του 2018). Το ίδιο και κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2020, πριν δηλαδή αρχίσει η πανδημία.

κόκκινων δανείων (τον λεγόμενο «Ηρακλή») που αποδυναμώνει συστηματικά κάθε προσπάθεια ανάκαμψης των ιδιωτών – αλλά και των τραπεζών.

Είναι δυνατόν να μην σκέφτηκαν τα μέλη της Ομάδας Πισσαρίδη ότι τα πιο πάνω ζητήματα είναι εκ των ων ουκ άνευ για την έκθεσή τους, με την οποία υποτίθεται ότι σχεδιάζουν την ανάπτυξη των επόμενων ετών; Όχι βέβαια. Τότε, γιατί αυτή η πλατιά, βαθιά σιωπή για βασικά ζητήματα;

Διαβάζοντας την Έκθεση προσεκτικά, ο αναγνώστης γρήγορα βρίσκει την εξήγηση για την πολυσχιδή, εντυπωσιακά εκκωφαντική σιγή:

Πραγματικός σκοπός της Ομάδας Πισσαρίδη είναι η προετοιμασία των πολιτών για το 5^ο Μνημόνιο, η «επιστημονική» νομιμοποίηση των ειλημμένων κυβερνητικών επιλογών και, βέβαια, η απενοχοποίηση των προηγούμενων Μνημονίων.

4. ΕΚΘΕΣΗ ΚΕΝΗ ΝΕΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οι κυβερνήσεις παραγγέλνουν σε «επιτροπές σοφών» δύο ειδών εκθέσεις. Το ένα είδος έχει στόχο να βοηθήσει τον Πρωθυπουργό να «σύρει» προς πιο προωθημένες θέσεις το κόμμα του και την φίλα προσκείμενη προς αυτό κοινή γνώμη. Το δεύτερο είδος έχει στόχο να εμπεδώσει και να νομιμοποιήσει υπάρχουσες στρατηγικές και εξαγγελίες. Η Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη εντάσσεται στο δεύτερο είδος.

Από τη μία, η Έκθεση δεν προωθεί ούτε μια ιδέα που δεν υπήρχε ήδη στο κυβερνητικό πρόγραμμα του Πρωθυπουργού. Από την άλλη, δεν δείχνει την παραμικρή φιλοδοξία να αποτρέψει την κυβέρνηση ούτε καν από «κακοτοπιές» που ένας νεοφιλελεύθερος θα φοβόταν – π.χ. δεν συμβουλεύει την κυβέρνηση να αποφύγει την δημοσιονομική χρήση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης μειώνοντας με αυτά, πρόσκαιρα, τις εργοδοτικές εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία.

Γενικά, η Έκθεση είναι κενή καινοτόμων ιδεών, ακόμα και εκείνων που συναντά κανείς σε νεοφιλελεύθερους κύκλους. Αναλώνονται σε κουρασμένες προτάσεις, π.χ., μείωσης της φορολογίας στο κερδοσκοπικό κεφάλαιο (capital gains tax) που, ενώ ήταν της μόδας στη δεκαετία του '90, σήμερα τις απορρίπτει ακόμα και ο Warren Buffet, ο πιο πετυχημένος κερδοσκόπος της Σύγχρονης Ιστορίας.

Κουβέντα για νέες (έστω και αγοραίες) παρεμβάσεις στήριξης του καταρρέοντος τραπεζικού συστήματος ή της αγοράς των κόκκινων δανείων. Ακόμα κι εκεί που κάνουν κάποια δειλά βήματα, π.χ. την πρόταση για κατάργηση του φόρου αλληλεγγύης, δεν λένε αν προτείνουν την αντικατάσταση αυτού του άμεσου φόρου με αύξηση, π.χ., του ΦΠΑ ή τη ρήξη με την... τρόικα.

Είναι, λοιπόν, προφανές ότι ο Πρωθυπουργός δεν ζήτησε από την Ομάδα Πισσαρίδη, κι εκείνοι δεν προσέφεραν, Έκθεση με στόχο τον εμπλουτισμό του κυβερνητικού προγράμματος με νέες, νεοφιλελεύθερες ιδέες και προτάσεις. Τους ζήτησε απλά μια Έκθεση Νομιμοποίησης αυτών που ήδη κάνει η κυβέρνηση στο δρόμο προς το 5^ο Μνημόνιο. Κι εκείνοι την συνέταξαν.

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΠΩΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΑΚΟ ΤΟΞΟ (ΝΔ – ΚΙΝΑΛ και ΣΥΡΙΖΑ) ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Με ενδιαφέρον διαβάζουμε την κριτική κύκλων του ΣΥΡΙΖΑ προς την Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη, παραδείγματος χάριν τίτλους όπως: «Το σχέδιο Πισσαρίδη βρίθει νεοφιλελεύθερων εμμονών» ή «Φοροελαφρύνσεις για τους λίγους και καμία ουσιαστική ενίσχυση του κοινωνικού κράτους».

Πρόκειται για αντιπαράθεση που, κάλλιστα, θα αποτύπωνε τον διάλογο ΝΔ-ΠΑΣΟΚ το 1996 ή το 2004:

- Ως εάν το ζήτημα να είναι σήμερα το αν η ανάπτυξη θα έρθει με νεοφιλελεύθερα ή με κείνσιανά μέτρα
- Ως εάν να είχαμε κράτος με βαθμούς ελευθερίας που να επέτρεπαν είτε νεοφιλελεύθερα μέτρα (π.χ. μείωση ΦΠΑ και φόρου μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο 15%) είτε κείνσιανά μέτρα (π.χ. σημαντική αύξηση δημόσιων επενδύσεων)
- Ως εάν η χώρα να μην βρίσκεται στο 4^ο Μνημόνιο του κ. Τσίπρα, και καθοδόν για το 5^ο του κ. Μητσοτάκη.

Το ΜέΡΑ25 απορρίπτει, προφανώς, τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές (που δεν είναι ούτε νέες ούτε φιλελεύθερες). Όμως, στην «Χρεοδουλοπαροικία η Ελλάς» δεν έχουμε καν την πολυτέλεια να αντιπαρατιθέμεθα για το αν θα ενστερνιστούμε νεοφιλελεύθερες ή κείνσιανές πολιτικές.

Αν βοηθά κάπου, χωρίς να το θέλει, η Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη είναι ακριβώς σε αυτό: Καταδεικνύει ότι δεν τους ενδιαφέρει καν η προώθηση νεοφιλελεύθερων πολιτικών! Ένα τους ενδιαφέρει: *Η νομιμοποίηση των Μνημονίων μέσω της αποσιώπησής τους.*

Τίποτα δεν νομιμοποιεί τα Μνημόνια πιο αποτελεσματικά από την άρνηση της ύπαρξής τους. Ο κ. Τσίπρας πέτυχε, σε κάποιο βαθμό, το 4^ο Μνημόνιο να βαπτιστεί «έξοδος από τα Μνημόνια». Σήμερα, ο κ. Μητσοτάκης πασχίζει το 5^ο Μνημόνιο να καταγραφεί ως το «σχέδιο ανάπτυξης» της χώρας, αναθέτοντας το εγχείρημα αυτό στην Ομάδα Πισσαρίδη.

Σε αυτό το πλαίσιο, όλο το Μνημονιακό Τόξο (ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ) επωφελείται, εις βάρος των πολιτών, από μια διένεξη άνευ ουσίας για το αν η Ομάδα Πισσαρίδη πρεσβεύει, ή όχι, νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

Το ΜέΡΑ25, με τα 58 σχόλια μας σε κάθε παράγραφο της «Επιτελικής Σύνοψης» της Έκθεσης, αποκαλύπτει:

(α) την επιστημονική πενία που είναι αναπόφευκτη όταν προσπαθείς να εκπονήσεις αναπτυξιακό πρόγραμμα σε μια χώρα με (i) τεράστιο δημοσιονομικό κενό και (ii) δεσμεύσεις προς την ολιγαρχία-χωρίς-σύνορα, που από κοινού, ως μαύρη τρύπα, εξαφανίζουν την όποια αναπτυξιακή δυναμική – και

(β) την φιλότιμη προσπάθεια της Ομάδας Πισσαρίδη να ξεχάσουν οι πολίτες τα πρώτα τέσσερα ώστε να μην δουν να έρχεται το 5^ο Μνημόνιο.

Ο πιο επικίνδυνος τύραννος είναι, αναμφισβήτητα, εκείνος που μας καταδυναστεύει χωρίς να μπορούμε καν να διαισθανθούμε την ύπαρξή του. Το Μνημονιακό Τόξο πασχίζει να καταστήσει αόρατο το πέπλο του 4^{ου} και του 5^{ου} Μνημονίου.

Η μέγιστη συνεισφορά κόμματος, ή επιστημονικής ομάδας, σε μια τέτοια ιστορική συγκυρία είναι να καταστήσει ορατό το πέπλο αυτό, ώστε οι πολίτες να αναγνωρίσουν τα αίτια της ασφυξίας τους πριν προχωρήσουν σε παλλαϊκή συστράτευση.

Αυτό κάνει το ΜέΡΑ25. Η Ιδρυτική Διακήρυξή μας προΐδέασε για την μονιμοποίηση της Χρεοδουλοπαροικίας και των διαδοχικών, έως το 2060, Μνημονίων.

Τώρα, αποκαλύπτουμε την ουσία της Έκθεσης της Ομάδας Πισσαρίδη.

Παράλληλα, έχουμε καταθέσει σε διαβούλευση με τους πολίτες την αντιπρότασή μας: Ολοκληρωμένη Πρόταση Νόμου που αποτελεί το μόνο σοβαρό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας και την προστασία των πολιτών από την οικονομική πανδημία.

Η ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ (με μπλέ χρώμα τα σχόλια του ΜέΡΑ25)

Πρόλογος

Η παρούσα Έκθεση αποτελεί ενδιάμεσο και άρα ημιτελές κείμενο, που παραδίδεται για παρατηρήσεις και σχολιασμό. Θα οδηγήσει σε τελική Έκθεση τον Σεπτέμβριο 2020, αφού γίνουν προσθήκες και προσαρμογές στις ενότητες της παρούσας και αφού προστεθούν και νέες ενότητες.

Η Έκθεση αναλύει, κατά σειρά, τα κύρια χαρακτηριστικά και τάσεις της ελληνικής οικονομίας, τις βασικές διεθνείς τάσεις που θα επηρεάσουν τη μελλοντική της πορεία, τη γενική κατεύθυνση προς την οποία πρέπει να κινηθεί η οικονομία ώστε να επιτευχθεί ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα, τις σημαντικότερες αγκυλώσεις που εμποδίζουν επί του παρόντος την αναπτυξιακή τροχιά, και προτεινόμενες δράσεις αναπτυξιακής πολιτικής.

Η τελική Έκθεση προγραμματίζεται να έχει επίσης ανάλυση και προτάσεις σε σειρά τομέων, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών και μεταφορών, του αγροδιατροφικού συμπλέγματος, της μεταποιητικής βιομηχανίας, του τουρισμού, του συστήματος κοινωνικής προστασίας, της αξιοποίησης δημόσιας περιουσίας και δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, της ενίσχυσης των εξαγωγών, όπως και άλλων που δεν αναπτύσσονται επαρκώς στο παρόν ενδιάμεσο κείμενο. Προβλέπεται επίσης να γίνει αναφορά στη χρηματοδότηση των προτεινόμενων δράσεων καθώς και στη διακυβέρνηση του σχεδίου ανάπτυξης.

Η ελληνική οικονομία διολισθαίνει τα τελευταία χρόνια σταδιακά σε χαμηλότερα επίπεδα εισοδημάτων και ευημερίας, υποχωρώντας σε πολλές ουσιώδεις κατηγορίες σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές. (Φανταστείτε το 1944 κάποιος "αναλυτής" της οικονομικής κατάρρευσης της Ελλάδας να κατήρτιζε επιστημονική Έκθεση για την επικρατούσα οικονομική κατάσταση αναφέροντας ότι: "Η ελληνική οικονομία διολισθαίνει τα τελευταία χρόνια σταδιακά σε χαμηλότερα επίπεδα εισοδημάτων και ευημερίας". Αν και θα ήταν απολύτως ακριβές, θα ήταν τουλάχιστον "περίεργο" να μην αναφερθεί ο... Πόλεμος κι η Κατοχή. Το ίδιο "περίεργο" να μην γίνεται καμία αναφορά εν έτει 2020 στην Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη στην τετραπλή πτώχευση (Δημοσίου, τραπεζών, επιχειρήσεων και νοικοκυριών) που έφερε, αρχικά, η κατάρρευση του Δυτικού τραπεζικού συστήματος (υπό το βάρος της ύβρεως των τραπεζιτών) και, αμέσως μετά, οι οικτρές παρεμβάσεις της τρόικας (τις οποίες ακόμα και το ΔΝΤ καταδίκασε, για να μην αναφερθούμε στον Γερμανό ΥΠΕΞ που τις ονόμασε "όργανα βασανιστηρίων". Σε τέτοιες περιπτώσεις, αυτό το οποίο δεν αναφέρεται είναι αποκαλυπτικότερο των προθέσεων των συγγραφέων από εκείνα που επιλέγουν να αναφέρουν.) Η Έκθεση υπογραμμίζει πως η χαμηλή παραγωγικότητα και η εσωστρέφεια, κεντρικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, αποτελούν δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος.

Βασικός στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η συστηματική αύξηση των εισοδημάτων και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με δράσεις οικονομικής πολιτικής που συστηματικά θα ενισχύουν την παραγωγικότητα, την εργασία και τις επενδύσεις. (Υπάρχει καλύτερος ορισμός της έννοιας της "κοινοτυπίας";)

Η Έκθεση υιοθετεί μια μεσοπρόθεσμη οπτική, καθώς η ουσιαστική ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας προϋποθέτει δομικές αλλαγές (Από την πρώτη σελίδα οι συγγραφείς επιλέγουν να αναφερθούν σε "δομικές αλλαγές", όχι λόγω της σημασίας τους (που το ΜέΡΑ25 δεν αμφισβητεί) αλλά ώστε να απενεχοποιήσουν τα μνημόνια (μη αναφερόμενα σε αυτά) και έμμεσα να νομιμοποιήσουν την τρόικα αποσιωπώντας την "ευεργετική" της (έως το 2060) επιβολή μόνιμων πλεονασμάτων που εγκαθιδρύουν την υπερφορολόγηση, την κατάργηση σοβαρών δημόσιων επενδύσεων κλπ - παρεμβάσεις που καθιστούν αδύνατες ακόμα και τις δομικές αλλαγές που η Έκθεση πρεσβεύει.) που είναι εύλογο να συνεχίσουν να εξελίσσονται σε βάθος ετών, οπότε και θα φανούν τα πλήρη αποτελέσματα. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως οι αλλαγές δεν πρέπει να ξεκινήσουν το συντομότερο δυνατό. Τα θετικά αποτελέσματα αναμένεται να είναι ισχυρά ήδη από την αρχή. Ενδεικτικά, η αξιόπιστη τοποθέτηση της οικονομικής πολιτικής για την υποστήριξη ισχυρότερων ρυθμών ανάπτυξης μπορεί να προσελκύσει άμεσα επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας και ανθρώπινο κεφάλαιο. Επίσης, όσο χάνονται ευκαιρίες, η σχετική θέση της ελληνικής οικονομίας επιδεινώνεται και η έκθεσή της σε κινδύνους από το διεθνές περιβάλλον αυξάνεται.

Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να είναι συχνά απρόβλεπτοι, όπως αποδείχτηκε από την πανδημία COVID-19 που βρίσκεται σε εξέλιξη. Το βάθος και η έκταση της τρέχουσας ύφεσης στην ελληνική οικονομία και παγκοσμίως είναι ακόμη δύσκολο να προβλεφθούν, όμως ασφαλώς πρόκειται για μια πολύ έντονη διαταραχή που απαιτεί, εκτός από τους βραχυπρόθεσμους χειρισμούς, και επιτάχυνση των πολιτικών ενίσχυσης της παραγωγικής δομής. (Εξαιρετικό παράδειγμα του πως να επιστρατεύεις κοινοτυπίες (δηλαδή επακριβείς προτάσεις που δεν προσθέτουν απολύτως τίποτα στο δια ταύτα) με στόχο να μην συζητιέται αυτό που πρέπει να συζητιέται: Το 4ο (και προσεχώς το 5ο) Μνημόνιο που δεν επιτρέπουν τις τομές χωρίς τις οποίες οι πολυπόθητες επενδύσεις είναι αδύνατες.)

Αν και υπάρχουν πολιτικές με ενδεχομένως μεγαλύτερη επίδραση στα εισοδήματα βραχυπρόθεσμα, αυτές μπορεί να έχουν μόνο πρόσκαιρα θετικά αποτελέσματα και πολύ αρνητικά στη συνέχεια. Οι παρεμβάσεις πολιτικής που προτείνονται στην Έκθεση θα αποδώσουν ουσιαστικά εάν εφαρμοστούν με συνέπεια και σε συνδυασμό μεταξύ τους. Βέβαια, εκτός από τον γενικό σχεδιασμό, κρίσιμης σημασίας είναι η εφαρμογή στην πράξη, μέσω κατάλληλων μηχανισμών του κράτους, περιφερειών, οργανισμών ή λοιπών φορέων, όπως και η συστηματική παρακολούθηση της προόδου που θα επιτελείται. Προς αυτό, η τελική Έκθεση θα περιλαμβάνει επίσης σχετικές προτάσεις.

Επιτελική σύνοψη

Η ελληνική οικονομία

Παρά την ανελλιπή συμμετοχή της στους κεντρικούς ευρωπαϊκούς οικονομικούς θεσμούς (Ευρωπαϊκή Ένωση-ΕΕ και Ευρωζώνη), η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται τις τελευταίες δεκαετίες από υστέρηση στην παραγωγικότητα όσο και από χαμηλή συμμετοχή των παραγωγικών συντελεστών, εργασία και κεφάλαιο, στην οικονομία. (Ξεχνούν, φαίνεται, οι συγγραφείς ότι η παραγωγικότητα και το ΑΕΠ ανερχόταν ραγδαία έως το 2008 στη βάση μη βιώσιμου δανεισμού. Όταν έσκασε η φούσκα, τότε οι κυβερνήσεις, ακολουθώντας κατά γράμμα, συμβουλές που παρείχαν οικονομολόγοι όπως οι συγγραφείς της Έκθεσης, σύναψαν μνημειώδη μνημονιακά δάνεια, υπό όρους συντριπτικής λιτότητας (έως το 2060) - τα οποία έφεραν τις αρνητικές καθαρές επενδύσεις και την φθίνουσα παραγωγικότητα. Περί αυτών, η Έκθεση... κιχ!)

Ως αποτέλεσμα, περίοδοι σημαντικής ανόδου των πραγματικών εισοδημάτων αποδείχτηκαν μη διατηρήσιμες, στηρίχτηκαν σε υπερβολικό εξωτερικό δανεισμό και οδήγησαν σε κρίση. Σημαντική υστέρηση παρατηρείται και στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν την κλιματική αλλαγή και την κυκλική οικονομία. Παρατηρούνται, ειδικότερα, τα παρακάτω:

1. Αν και στους περισσότερους τομείς έχει υπάρξει ευθυγράμμιση του τυπικού θεσμικού πλαισίου

με αυτό της ΕΕ, στην πράξη η λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και των θεσμών είναι μη αποτελεσματική, συχνά λόγω έλλειψης επαρκούς διαφάνειας, αξιολόγησης και σαφήνειας στόχων, εντός ενός πλαισίου που απέχει από σύγχρονες μορφές διακυβέρνησης και διοίκησης.

Το υπέρμετρο διοικητικό και ρυθμιστικό βάρος που επιβάλλει η λειτουργία της δημόσιας διοίκησης είναι ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στον κλειστό χαρακτήρα των αγορών και τη χαμηλή ένταση ανταγωνισμού και καινοτομίας. (Καμία αντίρρηση δεν έχει το ΜέΡΑ25 ότι η δημόσια διοίκηση νοσεί. Όμως ακριβώς το ίδιο ισχύει με την... ιδιωτική διοίκηση. Η ελληνική, ας την πούμε, «αστική τάξη» δεν θέλουν καν να είναι καπιταλιστές. Απαιτούν να ζουν ως παράσιτα από τον κρατικό κορβανά. Η Ομάδα Πισσαρίδη όμως «βλέπει» μόνο τα προβλήματα στη «λειτουργία της δημόσιας διοίκησης! Τυχαίο; Δεν νομίζουμε.)

2. Η χαμηλή παραγωγικότητα, σε συνδυασμό με τη λειτουργία των επιχειρήσεων σε μη επαρκώς διαφανές και σταθερό επιχειρηματικό πλαίσιο, συμβάλλουν στην εσωστρέφεια της οικονομίας. Υπέρμετρα μεγάλο τμήμα των επιχειρήσεων και της απασχόλησης κινείται στον χώρο των μη διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. (Σωστό. Όμως, αυτή η σωστή επισήμανση – που μηρυκάζουν συνεχώς από το 2010 οι τροϊκανοί, εσωτερικού και εξωτερικού – χρησιμοποιήθηκε την περίοδο 2010-20 ως αιτιολόγηση της λυσσαλέας επίθεσης προς την μικρομεσαία επιχείρηση (π.χ. τους φαρμακοποιούς). Όταν έλεγαν «πρέπει να αλλάξουν δουλειά ένα εκατομμύριο έλληνες» εννοούσαν «πρέπει να κλείσουν εκατοντάδες χιλιάδες μικρομεσαίοι και να πεταχτούν στην αγορά εργασίας ως άνεργοι προλετάριοι, ώστε να συμπιεστούν κι άλλο οι μισθοί. Κι όταν έρθουν οι πολυεθνικές αλυσίδες να τους προσλάβουν, τότε θα έρθει η ανάπτυξη.» Βέβαια, και οι μικρομεσαίοι πετάχτηκαν στο δρόμο και οι πολυεθνικές αλυσίδες δεν ήλθαν. Τώρα, η Ομάδα Πισσαρίδη προσπαθεί ξανά

μηρυκάζοντας άλλη μια φορά την ίδια τακτική – χωρίς καν να έχει ανανεώσει τη φρασεολογία της τρόικας εσωτερικού/εξωτερικού!) Το πρόβλημα αυτό σχετίζεται με το ότι οι επιχειρήσεις γενικά τείνουν να έχουν σχετικά μικρό μέγεθος, ενώ υψηλό είναι και το ποσοστό της αυτοαπασχόλησης και της άτυπης οικονομίας. (Μερικές ακόμα κοινοτυπίες - που θα μπορούσαν κάλλιστα να έχουν γραφτεί το 1995 ή και το 1985!)

3. Ενώ το εμπορικό ισοζύγιο, και ευρύτερα η οικονομία, επωφελείται διαχρονικά από τη συμβολή του τουρισμού και της ναυτιλίας, η συμμετοχή της μεταποίησης και των νέων τεχνολογιών, που είναι κατεξοχήν τομείς διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και που μπορεί να ενσωματώσουν καινοτομία, είναι εξαιρετικά μικρή. Οι εξαγωγές αγαθών αυξάνονται τα τελευταία χρόνια, συνεχίζουν όμως να αποτελούν μικρό μέρος της οικονομίας και να υπολείπονται συστηματικά από τις εισαγωγές αγαθών. Οι αντίστοιχες εταιρικές επενδύσεις κινούνται διαχρονικά σε χαμηλό επίπεδο, όπως και οι ξένες άμεσες επενδύσεις. (Οι καθαρές επενδύσεις δεν είναι απλά χαμηλές, αλλά αρνητικές από το 2010 .χρόνος μπαίνει χρόνος βγαίνει - για να μην ξεχνιόμαστε.)

4. Κατά τα τρία διαδοχικά προγράμματα προσαρμογής της προηγούμενης δεκαετίας, επήλθε σημαντική πρόοδος με εξισορρόπηση των δίδυμων ελλειμάτων, δημοσιονομικού ισοζυγίου και ισοζυγίου πληρωμών, ενώ υπήρξε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω μείωσης του μοναδιαίου κόστους εργασίας και τελικά ανάκτηση της πρόσβασης της χώρας στις διεθνείς αγορές για τη χρηματοδότησή της. (Το εμπορικό ισοζύγιο, το οποίο ισοσκελίστηκε από την ίδια την κρίση της περιόδου 2014/6, από το 2017 έγινε ξανά ελλειμματικό - καταστρέφοντας το ένα "καλό" της κρίσης - και αποδεικνύοντας ότι στον "Καιρό της Τρόικας" (2010-σήμερα) καμία σοβαρή μεταρρύθμιση δεν επιτεύχθηκε όσον αφορά την δομή της οικονομίας μας.) Όμως, η παρατεταμένη αβεβαιότητα και καθίζηση των επενδύσεων οδήγησε σε βαθιά ύφεση και σε συσσώρευση δημόσιου και ιδιωτικού χρέους. Κατά το ίδιο διάστημα, υπήρξε πρόοδος σε πολλές πλευρές της οικονομίας και της διοίκησης, όμως γενικά η πρόοδος στις δομικές μεταρρυθμίσεις ήταν υπερβολικά αργή και ημιτελής. Ανάμεσα στις αιτίες για αυτό ήταν και η έλλειψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, στο δημόσιο και ιδιωτικό επίπεδο, ώστε να διευκολυνθεί η μεταρρυθμιστική δυναμική.

5. Σημαντική πρόκληση παραμένει η υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών, με μεγάλο ποσοστό τους να κινείται στα όρια της φτώχειας. (Ράγισε η καρδιά των μνημονιακών συγγραφέων της Έκθεσης για την φτώχεια. Ελπίζουν ο αναγνώστης της Έκθεσής τους να μην γνωρίζει, ή να έχει ξεχάσει, ότι τα χρόνια εκείνα, που η φτώχεια γιγαντώθηκε, οι ίδιοι συγγραφείς (μέσω των εκθέσεων του IOBE, της Τράπεζας της Ελλάδας, του ΥκΟικ, των διαφόρων τραπεζών κλπ) χειροκροτούσαν κάθε μείωση συντάξεων, μισθών, επιδομάτων - κάθε κίνηση που γιγάντωνε τη φτώχεια και βάθαινε τη δυστυχία.) Το πρόβλημα σχετίζεται άμεσα με τη μη ικανοποιητική πρόσβαση στην αγορά εργασίας, καθώς και με τη χαμηλή παραγωγικότητα που οδηγεί σε χαμηλές αμοιβές. (Εξαιρετικά κομψή έκφραση η "μη ικανοποιητική πρόσβαση στην αγορά εργασίας". Κάτι σαν να περιγράφεις μια σφαγή ως μη ικανοποιητική υπεράσπιση της ζωής...)

Η ανεργία εκτινάχτηκε κατά την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας, αλλά ήταν ήδη υψηλή και τα χρόνια της μεγέθυνσης που προηγήθηκαν της κρίσης. Την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος μέσω ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας δυσχεραίνει το πολύ μεγάλο μέγεθος της άτυπης οικονομίας. Το ισχύον σύστημα αποθαρρύνει συχνά την τυπική εργασία και τελικά παγιδεύει πολλά νοικοκυριά σε χαμηλό επίπεδο ευημερίας.

(Νάτους μας! Δεν άφησαν τους αναγνώστες να περιμένουν πολύ πριν αρχίσουν να τους προετοιμάζουν για την Μεγάλη Αλήθεια τους: Πρέπει να μειωθεί το κόστος εργασίας - δηλαδή, ο μισθός (ιδίως ο κατώτατος που τους ενοχλεί αφάνταστα) καθώς οι εισφορές στα Ταμεία - που, λες και ξεχνούν ότι, είναι υψηλές ελέω της Τρόικας που τις επέβαλε (την οποία τρόικα, βέβαια, η Έκθεση δεν αναφέρει καν - ώστε να την προστατεύσει από την οποιαδήποτε κριτική).)

6. Οι προοπτικές της οικονομίας επιδεινώνονται μεσοπρόθεσμα από τα δυσμενή δημογραφικά χαρακτηριστικά της χώρας. Ο αριθμός γεννήσεων υποχωρεί, η ηλικιακή κατανομή επιδεινώνεται σε βάρος των οικονομικά ενεργών, ενώ υπάρχει ισχυρό αρνητικό ισοζύγιο μετανάστευσης ιδίως στις παραγωγικές ηλικίες. (Ναι, έχουμε ερημοποίηση κύριοι. Το γνωρίζουμε. Αλλά υπάρχει λόγος, ιδίως για την μετανάστευση των παιδιών μας: Η τρόικα της οποίας το αποτελείτε αναπόσπαστο μέρος (όντας τμήμα του στελεχειακού της δυναμικού).

7. Η ελληνική οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2014, (Είναι επίσημο: Η έκθεση γράφτηκε από προπαγανδιστές, όχι από επιστήμονες. Το 2014 δεν υπήρχε ΚΑΜΙΑ επιστροφή σε ανάπτυξη/μεγέθυνση. Σύμφωνα με την ίδια την ΕΛΣΤΑΤ (που ελέγχει η τρόικα εδώ και καιρό), το ΑΕΠ σε ευρώ του 2014 ήταν 178 δις και 656 εκ ευρώ. Το 2013 ήταν 180 δις και 654 εκ ευρώ. Αντι για ανάκαμψη, το 2014 είχαμε μείωση του ΑΕΠ κατά 1998 εκ ευρώ - περίπου 2 δις δηλαδή.) οι οποίοι αντιστράφηκαν και πάλι το 2015, ενώ η Ευρωπαϊκή οικονομία κατέγραφε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Κατά την τελευταία διετία και με τη λήξη του τρίτου προγράμματος, η ελληνική οικονομία κινήθηκε σταδιακά και πάλι προς ισχυρότερη μεγέθυνση, υψηλότερη από αυτή πολλών άλλων οικονομιών της Ευρωζώνης. (Οι χρηματιστές έχουν μια έκφραση για την "ανάκαμψη" των κκ. Τσίπρα-Τσακαλώτου: Dead Cat Bounce ή στο Γκελ της Ψόφιας Γάτας (δηλαδή, μια οικονομία η αγορά που έπεσε τόσο γρήγορα τόσο χαμηλά που όταν χτύπησε το πάτωμα, το πτώμα της έκανε ένα μικρό γκελ - κάτι που δεν ισοδυναμεί με ανάσταση και σίγουρα όχι με ένα δυναμικό άλμα.)

Η πανδημία COVID-19 ανέτρεψε βίαια αυτή τη δυναμική, οδηγώντας την σε ύφεση όπως και το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας. (Είναι, όντως, συγκινητικές οι προσπάθειες των συγγραφέων να μας προεοδοποιήσουν πως γράφουν ως προπαγανδιστές, όχι ως επιστήμονες. Και σε αυτό το σημείο (όπως κι εκεί που ψευδώς γράφουν ότι το 2014 η ελληνική οικονομία "ανέκαμπε"), αποσιωπούν αυτό που μόνο το ΜέΡΑ25 είχε προβλέψει - και το οποίο επιβεβαιώθηκε: Ότι η Ύφεση θα επέστρεφε (όπως έκανε) και επισήμως στο τελευταίο τρίμηνο του 2019 - πολύ πριν τον κορωνοϊό. Γιατί το κάνουν; Είναι στο πλαίσιο της προπαγάνδας της κυβέρνησης ότι η οικονομία ανέκαμπε έως ότου ήρθε ο ιός - όταν στην πραγματικότητα η οικονομία βούλιαζε την Ύφεση από τον Αύγουστο του 2019, έξι μήνες πριν μας επισκευτεί ο Covid-19. Για την ακρίβεια, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ΑΕΠ της χώρας σε ευρώ το τελευταίο τρίμηνο του 2019 μειώθηκε κατά 274 εκ ευρώ (σε σχέση με το τελευταίο τρίμηνο του 2018). Το να διαφωνεί κανείς για τα αίτια και τις προβλέψεις είναι θεμιτό. Αλλά το να ενστερνίζεται μια Ομάδα Επιστημόνων τα ψεύδη μιας κυβέρνησης εγείρει άλλες σκέψεις.)

Παρά την αυξημένη δυσκολία που εμφανίζεται πλέον στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, όπως και στις επενδύσεις από το εξωτερικό, αποτελεί κυρίαρχη ανάγκη να αντιστραφεί η

ύφεση το συντομότερο και να δρομολογηθεί ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Θετικό στοιχείο η συνεχιζόμενη πρόσβαση της οικονομίας, μέσα στην κρίση, στις διεθνείς αγορές με σχετικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης. Όμως, τα δημοσιονομικά ελλείματα δεν μπορούν να είναι υψηλά μεσοπρόθεσμα, δεδομένου και του Ευρωπαϊκού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί. **(Να και μια τεράστια αλήθεια: Η χώρα τελεί υπό το "... Ευρωπαϊκό πλαίσιο που έχει συμφωνηθεί". Είναι η ΜΟΝΗ αναφορά της Έκθεσης στις μνημονιακές δεσμεύσεις και η μόνη περίπτωση που η Έκθεση προετοιμάζει τον αναγνώστη, έστω και δια της πλαγίας οδού, για το 5ο Μνημόνιο το οποίο θα χαρακτηριστεί απαραίτητο λόγω του υφιστάμενου ... "Ευρωπαϊκού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί"...))**

8. Τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί και όσα αναμένεται να ληφθούν από την ΕΕ αυξάνουν τη χρηματοδότηση της οικονομίας. **(Όπως και η ελεημοσύνη που αυξάνει τα εισοδήματα του επαίτη. Το αν αυτή η αύξηση βοηθά στην υπέρβαση της χρεοκοπίας/επαιτίας είναι, προφανώς, άλλο θέμα!)** Η σχετική υποστήριξη είναι κρίσιμη και απαραίτητη, καθώς χωρίς αυτή η ελληνική οικονομία θα κινδύνευε να παρασυρθεί σε βαθύτερη και περισσότερο εκτεταμένη ύφεση, ευάλωτη σε σημαντικούς τομείς, όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές, και με περιορισμένες δυνατότητες άμυνας.

9. Οι πόροι που προγραμματίζεται να γίνουν διαθέσιμοι από την ΕΕ για τα επόμενα χρόνια πρέπει να προγραμματιστεί να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της παραγωγικής δομής και αλλαγής του προσανατολισμού της ελληνικής οικονομίας, όχι για εφήμερη ενίσχυση της κατανάλωσης. **(Είναι αλήθεια ότι τα ΕΣΠΑ (Σημ. Τα κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης ένα ενισχυμένο ΕΣΠΑ είναι) θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται για παραγωγικές επενδύσεις και όχι για την κάλυψη πάγιων δημοσιονομικών αναγκών (π.χ. επιδόματα, συντάξεις, ανούσια προγράμματα δήθεν κατάρτισης κλπ). Ωραία. Αυτό που "ξεχνά" όμως να μας πει η Έκθεση είναι από που θα βρεθούν τα κονδύλια για την κάλυψη πάγιων δημοσιονομικών αναγκών όταν, το 2021, τρόικα/Βρυξέλλες απαιτήσουν συρρίκνωση του κρατικού πρωτογενούς ελλείμματος από το 15% π.χ. στο 3% του ΑΕΠ. Ο λόγος που δεν μας το λένε είναι απλός: Δεν έχουν εξουσιοδοτηθεί, ακόμα, να μιλήσουν για το... 5ο Μνημόνιο.)**

Ειδικότερα, θα πρέπει αφενός να χρησιμοποιηθούν για κατάλληλη υποστήριξη των απαραίτητων υποδομών και αφετέρου για χρηματοδότηση δομικών μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών. Θα πρέπει δηλαδή να χρησιμοποιηθούν μαζί με ένα πλαίσιο θεσμικών αλλαγών που θα αφορούν τον δημόσιο τομέα και την παραγωγή ώστε να τεθεί η οικονομία σε υψηλότερη αναπτυξιακή τροχιά. **(Η οποία "αναπτυξιακή τροχιά" είναι βέβαια αδύνατη εντός του πλαισίου του 4ου Μνημονίου, και πολύ αδυνατότερη εντός του 5ου Μνημονίου!)**

Κεντρική αναπτυξιακή κατεύθυνση

Κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία κατά τα επόμενα χρόνια πρέπει να είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν), καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η στροφή της οικονομίας προς αυτή την κατεύθυνση, και με τρόπο συμβατό με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της χώρας, μπορεί να επιτευχθεί σταδιακά στα επόμενα χρόνια με συνδυασμένες δράσεις της συνολικής οικονομικής πολιτικής. Αυτές θα υποβοηθήσουν και την

αποτελεσματικότερη διασύνδεση της ελληνικής οικονομίας με τις τάσεις στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία και την ανάπτυξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων. (Πολύ σωστά. Αλλά υπό μια προϋπόθεση: Την κατάργηση των μνημονιακών δεσμεύσεων, κυρίως ως προς τα πρωτογενή πλεονάσματα και την διαχείριση του ιδιωτικού χρέους (π.χ. πώληση κόκκινων δανείων στα ταμεία), που καταργούν οποιαδήποτε αναπτυξιακή προοπτική. Με άλλα λόγια, ρήξη με την τρόικα ,την οποία οι συγγραφείς της Έκθεσης υπηρετούν μη αναφερόμενη στην ύπαρξή της (σημερινή ή παρελθούσα!)

Επιμέρους πλευρές που εκφράζουν αυτή τη στροφή της οικονομίας και που μπορούν να προκύψουν συνδυαστικά από τις δράσεις που προτείνονται παρακάτω αποτελούν:

(α) Η άνοδος των συνολικών επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστού του ΑΕΠ, ώστε να κινηθούν σταδιακά από τα σημερινά επίπεδα, του 12% και 37% περίπου αντίστοιχα, προς αυτά του 24% και 68%, δηλαδή προς τον μέσο όρο των άλλων μικρών ανοικτών οικονομιών της Ευρωζώνης. (Σοβαρολογούν; Νοείται Έκθεση Ομάδας Επιστημόνων να μιλούν για στόχο διπλασιασμό των επενδύσεων όταν δεν αναφέρουν καν τον Ελέφαντα στο Δωμάτιο (τις μνημονιακές δεσμεύσεις) που καθήλωσαν τις επενδύσεις στα σημερινά ελεεινά επίπεδα;)

(β) Ειδικότερα, η συστηματική άνοδος των εταιρικών επενδύσεων και των εξαγωγών αγαθών (σήμερα βρίσκονται μόλις στο 8% και 19% του ΑΕΠ αντίστοιχα). (Πόση έλλειψη έμνευσης χρειάζεται για να προστεθεί το (β) στο (α) που προηγήθηκε;)

(γ) Η σταδιακή αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων μεσαίου και μεγάλου μεγέθους, που αποτελεί προϋπόθεση για την αύξηση της παραγωγικότητας σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, όπως και για την ενίσχυση των εξαγωγών. Παράλληλα, η καλύτερη διασύνδεση επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους με τις μεγαλύτερες, ώστε να ενισχυθεί έμμεσα και περαιτέρω η εξωστρέφεια της οικονομίας. (ευχολόγιου συνέχεια...)

(δ) Η ενίσχυση της μισθωτής εργασίας, ώστε να υπάρξει μείωση του σχετικού μεγέθους της άτυπης οικονομίας, κίνητρα για επένδυση σε εκπαίδευση και γνώση, και αντιστροφή της διαρροής ανθρώπινου δυναμικού στο εξωτερικό, όπως και η διευκόλυνση της κινητικότητας εργαζομένων ανάμεσα σε επιχειρήσεις και κλάδους. Ανάπτυξη δεξιοτήτων, συνεχόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση από τον ιδιωτικό τομέα. (Θα μπορούσαν να προσθέσουν και τη γνωστή ευχή για "δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού")

(ε) Η λειτουργία της οικονομίας ως ένα περισσότερο ανοικτό σύστημα με απλούστερους κανόνες, χαμηλότερο ρυθμιστικό και διοικητικό βάρος και εντονότερο ανταγωνισμό στις αγορές. (Σε αυτό το σημείο η Έκθεση θυμίζει το ΚΚΕ το οποίο, είτε είναι 1985 είτε 1995 είτε 2020 πετάει και μία "πάγια" αναφορά σε κάποιο ιδεολογικό του πρόταγμα για να θυμούνται τας γραφάς τους....)

(στ) Η δημιουργία θυλάκων τεχνολογίας αιχμής σε επιμέρους κλάδους που θα αναπτύξουν και θα εφαρμόσουν καινοτομία σε παγκόσμια κλίμακα. (Συνέχεια της ευχολογίου συνέχειας....)

(ζ) Η ενίσχυση της αποταμίευσης των νοικοκυριών εγχωρίως και η διοχέτευση μεγαλύτερου μέρους των αποταμιεύσεων αυτών σε εταιρικές επενδύσεις. (Πως ακριβώς θα γίνει αυτό όταν τα ήδη πτωχευμένα νοικοκυριά βυθίζονται όλο και πιο βαθιά στην χρεοκοπία;)

Η διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρών και μεσαίων, σε μετοχικά κεφάλαια.

(η) Η ενίσχυση της οικονομίας ως τοπικού κέντρου, στη βάση αφενός της προσέλκυσης ανθρώπινου κεφαλαίου και αφετέρου της οικονομικής ανάπτυξης, της ιστορίας και του πολιτισμού. (Εδώ το ευχολόγιο έφτασε την πολιτισμική του αποθέωση.)

Προτεινόμενες δράσεις αναπτυξιακής πολιτικής (Επί τέλους, φτάσαμε στο ψητό. Να δούμε λοιπόν τι προτείνουν;)

Δεδομένων των παραπάνω στόχων, και των χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας σήμερα, προτείνονται, κατά προτεραιότητα, οι παρακάτω κύριες δράσεις οικονομικής πολιτικής.

1. Μείωση του βάρους στη μισθωτή εργασία με συνδυαστικά μέτρα όπως (α) μείωση των ασφαλιστικών εισφορών (για παράδειγμα μέσω ενός σταθερού ποσού εισφορών υγείας για όλους τους εργαζόμενους), (Πολύ σωστά: Αλλά για να μειωθεί η εισφορά στα ταμεία απαιτείται ένα εκ των εξής δύο: Είτε κατάργηση μνημονιακών δεσμεύσεων ως προς τις εισφορές στα ταμεία. Είτε επιδότηση των ταμείων από άλλο κονδύλι, π.χ. από τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης. Καθώς το πρώτο απαιτεί ρήξη με την τρόικα που οι συγγραφείς της Έκθεσης ποτέ δεν θα διανοούνταν, μένει το δεύτερο. Κάτι τέτοιο όμως (α) δεν θα το επιτρέψουν οι Βρυξέλλες (καθώς δεν εμπίπτει η επιδότηση ταμείων στον ορισμό των σκοπών του Ταμείου Ανάκαμψης), και (β) προσκρούει στην ίδια την παρούσα Έκθεση που, προηγουμένως, δήλωνε πως τα χρήματα του Ταμείου Ανάκαμψης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να σπαταληθούν για κάλυψη καταναλωτικών-πάγιων-δημοσιονομικών αναγκών του Ελληνικού Δημοσίου.)

(β) απάλειψη της «εισφοράς αλληλεγγύης», (Η κατάργηση του φόρου αλληλεγγύης, για εισοδήματα κάτω των 20 χιλιάδων ευρώ, είναι και θέση του ΜέΡΑ25. Όμως, εάν δεν καταργηθούν οι μνημονιακές δεσμεύσεις για το πρωτογενές πλεόνασμα, αυτή η κατάργηση θα εξισοροπηθεί με αύξηση (ή μη μείωση) του ΦΠΑ - με υφειακά αποτελέσματα.) και (γ) μείωση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέου εισοδήματος. (Να κι ένα δωράκι στην ολιγαρχία, χωρίς κανένα αναπτυξιακό όφελος.) Ενσωμάτωση εισοδημάτων σε ενιαία κλίμακα φορολογίας, ανεξάρτητα από την πηγή. Ενίσχυση διαφάνειας στις συναλλαγές με θετικά κίνητρα για χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών, (Πως θα μπορούσαμε να διαφωνήσουμε όταν ο Γραμματέας του ΜέΡΑ25 πρώτος προώθησε τις ηλεκτρονικές συναλλαγές το Α' εξάμηνο του 2015 - τότε που ΝΔ και ΠΑΣΟΚ άφριζαν εναντίον της επέκτασης των ηλεκτρονικών συναλλαγών και οι σύντροφοι του ΣΥΡΙΖΑ την υπονόμειαν εκ των έσω;) για αγοραστές και πωλητές, στοχευμένα σε κλάδους και επαγγέλματα υψηλής φοροδιαφυγής και επέκταση και στα νομικά πρόσωπα.

2. Ενίσχυση της αναλογικότητας και διαφάνειας του δημόσιου διανεμητικού πρώτου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης και ταυτόχρονα ανάπτυξη ενός δεύτερου και τρίτου πυλώνα με κίνητρα για ιδιωτικές αποταμιευτικές αποφάσεις. (Όταν αναφέρονται σε "κίνητρα για ιδιωτικές αποταμιευτικές αποφάσεις" εννοούν κάτι απλό: Επιδότηση από τον κρατικό Π/Υ (μέσω φοροαπαλλαγών) των ιδιωτικών συντάξεων. Για να καταλαβainόμεστε....)

Μετάβαση από διανεμητικό σε κεφαλαιοποιητικό σύστημα επικουρικής σύνταξης, με άμεση εφαρμογή για όσους εισέρχονται στην αγορά εργασίας και εθελοντικά για όσους άλλους εργαζόμενους το επιθυμούν. (Όπερ μεθερμηνευόμενο, άμεσες μειώσεις επικουρικών συντάξεων για τους σημερινούς συνταξιούχους (καθώς η μετάβαση σε κεφαλαιοποιητικό από διανεμητικό σύστημα σημαίνει ότι οι σημερινοί εργαζόμενοι δεν θα συνεισφέρουν στις επικουρικές συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων) καθώς και τεράστια ανισότητα στις επικουρικές συντάξεις του μέλλοντος (καθώς οι καλύτερα αμοιβόμενοι θα έχουν λαμβάνειν υψηλές και οι φτωχοί σχεδόν μηδενικές επικουρικές συντάξεις).

Οριστικοποίηση αποτελεσματικού πλαισίου εποπτείας για τα ασφαλιστικά ταμεία στον δεύτερο πυλώνα, συμπεριλαμβανομένου και ενός δημόσιου ταμείου.

3. Εκσυγχρονισμός του συστήματος χρηματοπιστωτικής εποπτείας στον τομέα της προστασίας των επενδυτών και εκσυγχρονισμός του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης. Στοχοθεσία για ταχύτερη μείωση των προβληματικών δανείων από τις τράπεζες, (Με άλλα λόγια, επιτάχυνση των πωλήσεων κόκκινων δανείων στα αρπακτικά ταμεία, χωρίς κουβέντα για προστασία κατοικιών ή μικρομεσαίων, στο πλαίσιο πάντα του "Ηρακλή". Ούτε μια μικρή νύξη στο γεγονός ότι η πανδημία πολλαπλασιάζει τα κόκκινα δάνεια με αποτέλεσμα η δευτερογενής αγορά των κόκκινων δανείων που δημιουργήσε ο "Ηρακλής" να καταρρέει καθώς η προσφορά κόκκινων δανείων υπερμεγεθύνεται και οι τιμές τους - προφανώς - εκμηδενίζονται - κάτι που εγγυάται την ενεργοποίηση της δημόσιας εγγύησης των 12 δις υπέρ των αρπακτικών. Περιληπτικά, η Έκθεση της Ομάδας Πισσαρίδη επιλέγει να μη αναφέρεται και σε αυτόν τον Ελέφαντα στο Δωμάτιο, ο οποίος με μαθηματική ακρίβεια αυξάνει το δημόσιο χρέος και αναγκάζει τις κυβερνήσεις (στο πλαίσιο των υφιστάμενων και των επερχόμενων μνημονίων) να διατηρεί/αυξάνει την υπερφορολόγηση που η Έκθεση εξορκίζει! Αν οι συγγραφείς της Έκθεσης δεν είχαν κάνει τέτοια προσπάθεια (βλ. πιο πάνω) να αποδείξουν ότι λειτουργούν ως προπαγανδιστές της τρόικας εσωτερικού, και σε καμία περίπτωση ως ούτε καν νεοφιλελεύθεροι οικονομολόγοι, εδώ θα ταίριαζε παράφραση του Upton Sinclair ότι είναι αδύνατον αυτοί οι άνθρωποι να κοιτάξουν κατάματα την πραγματικότητα όταν η καριέρα τους εξαρτάται από το να μην την βλέπουν.) με παράλληλες παρεμβάσεις στον πτωχευτικό κώδικα. Φορολογικά κίνητρα για αύξηση μακροχρόνιας αποταμίευσης στην κατεύθυνση ανάπτυξης της εσωτερικής κεφαλαιαγοράς. (Δηλαδή, μείωση των φόρων σε κερδοσκοπικά κέρδη (capital gains tax) σε σχέση με τον φόρο στα εισοδήματα από μισθωτή εργασία. Μέτρο κοπής δεκαετίας 1980, σε πλήρη αντίθεση με αυτά που παραδέχονται ακόμα και στις μητροπόλεις του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού (π.χ. μεγαλο-επιχειρηματίες όπως ο Bill Gates και ο Warren Buffet) ότι είναι απαραίτητα για να επέλθει μια κάποια μείωση των μισανθρωπικών ανισοτήτων - και, παράλληλα, μια κάποια αύξηση της ενεργούς ζήτησης (η οποία μειώνεται κάθε φορά που το κερδοσκοπικό κεφάλαιο ωφελείται με φοροαπαλλαγές σαν αυτές που προτείνει η Ομάδα Πισσαρίδη).

4. Άμεση λειτουργία εξειδικευμένων τμημάτων στα δικαστήρια για υποθέσεις σημαντικού οικονομικού ενδιαφέροντος με ανώτατο όριο 12 μηνών έως την απόφαση. Διεύρυνση και συστηματική υποστήριξη του συστήματος ενδικοφανών διαδικασιών σε όλους τους τομείς της δημόσιας διοίκησης για υποθέσεις διαφορών μεταξύ του Δημοσίου και ιδιωτών (επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα). Συνέχιση των διαδικασιών αξιολόγησης, κωδικοποίησης και απλοποίησης της νομοθεσίας. (Δεν διαφωνούμε με την δημιουργία ειδικών τμημάτων των δικαστηρίων στα οποία εξειδικευμένοι στα χρηματοοικονομικά ζητήματα δικαστές θα

μπορούν, π.χ., να βγάλουν σοβαρές αποφάσεις εναντίον των παρασίτων της διαπλοκής-ολιγαρχίας που κατακλύβουν ιδιώτες και Δημόσιο. Ή μήπως οι συγγραφείς της Έκθεσης δεν εννοούσαν αυτό αλλά είχαν κατά νου συνοπτικές διαδικασίες για τους πλειστηριασμούς των μικρομεσαίων ώστε τα εγκλήματα της παρασιτικής ολιγαρχίας να εκτελούνται αποτελεσματικότερα; (Ρωτάμε από ευγένεια, όχι επειδή δεν γνωρίζουμε την απάντηση.)

5. Θεσμική ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης, όπως μέσω της αύξησης της θητείας και της κινητικότητας στις ανώτερες διοικητικές θέσεις, καθώς και της αναβάθμισης του ρόλου του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού. (Συμφωνούμε και εξειδικεύουμε, σύμφωνα με την Ολοκληρωμένη Πρόταση Νόμου του ΜέΡΑ25: Προτείνουμε την δημιουργία Κοινωνικού Συμβουλίου Επιλογής Ανώτατου Προσωπικού στο οποίο συμμετέχουν κατά $\frac{1}{3}$ εκλεγμένοι (π.χ. βουλευτές), $\frac{1}{3}$ κληρωτοί δικαστές όλων των βαθμίδων, και $\frac{1}{3}$ κληρωτοί αντιπρόσωποι του σχετικού με το αντικείμενο κλάδου (π.χ. φοροτεχνικών για την επιλογή της/του Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων)

Καθολική εφαρμογή της αξιολόγησης. (Αξιολόγηση και ξερό ψωμί. Συμφωνούμε. Από ποιούς όμως; Σίγουρα όχι από τους ήδη διευθυντάδες, οι οποίοι θα "θάψουν" τους καλούς υφιστάμενους από τους οποίους απειλείται η παντοκρατορία τους - και οι οποίοι δύνανται να αποκαλύψουν την γύμνια τους. Και σίγουρα όχι από "στελέχη της αγοράς", δηλαδή από επιχειρηματίες που έχουν "έννομο συμφέρον" να αλώσουν το Δημόσιο προς ίδιον κέρδος (π.χ. οι γνωστές περιστρεφόμενες πόρτες). Το ΜέΡΑ25 προτείνει αξιολόγηση από επιτροπές που αποτελούνται, εκ περιτροπής, από κληρωτούς δημόσιους υπαλλήλους και πολίτες.)

Συνέχιση και εμπάθυνση των διαδικασιών ψηφιοποίησης με έμφαση στην διαλειτουργικότητα των εφαρμογών και στην ευχρηστία τους από τους πολίτες.

6. Μείωση του κόστους παραγωγής στη μεταποίηση, κυρίως μέσω επιταχυνόμενων φορολογικών αποσβέσεων για επενδύσεις σε εξοπλισμό (Σωστά - εφόσον βέβαια εξασφαλίζεται ότι η μειωμένη φορολογία θα αφορά πραγματικές (κι όχι εικονικές) επενδύσεις σε εξοπλισμό.) και μείωση του κόστους ενέργειας. (Η μείωση του κόστους ενέργειας μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: Μία καταστροφική και μία ευεργετική. Η πρώτη επιτυγχάνεται μέσα από ιδιωτικοποιήσεις που (α) μεταφέρουν το κόστος από τις επιχειρήσεις στα νοικοκυριά και (β) μειώνουν τους μισθούς των εργαζόμενων. Γιατί καταστροφική; Επειδή σε μια ήδη σπασμένη κοινωνία, η αύξηση των τιμολογίων για τους πολλούς και των μισθών των εργαζόμενων θα συρρικνώσει ακόμα μεγαλύτερο μέρος της ενεργούς ζήτησης και των εσόδων των μικρομεσαίων. Αν πραγματικά θέλουμε μείωση του ενεργειακού κόστους, για αυτό απαιτείται το Πράσινο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα που προτείνει το ΜέΡΑ25, το οποίο συμπεριλαμβάνει την χρήση ΑΠΕ (ιδίως θαλάσσιων ανεμογεννητριών) για την παραγωγή υδρογόνου σε νέες μεγάλες μονάδες παραγωγής υδρογόνου το οποίο θα χρησιμοποιείται από τις ενεργοβόρες μεταποιητικές και βιομηχανικές μονάδες - με τριπλό αποτέλεσμα (Α) την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τεχνολογίες αιχμής, (Β) την μείωση του κόστους ενέργειας, και βέβαια (Γ) την προστασία του πλανήτη.)

Συστηματική καταγραφή και απάλειψη εμποδίων σε κλάδους με υψηλότερο δυναμικό για εξαγωγική δραστηριότητα.

7. Ενίσχυση βασικής έρευνας μέσω άρσης αγκυλώσεων για πανεπιστήμια και ερευνητικά

Κέντρα (Σαν να ζουν σε άλλο ηλιακό σύστημα, οι συγγραφείς της Έκθεσης φαίνεται να αγνοούν δύο βασικές αλήθειες: Πρώτον, η τροχοπέδη στην βασική έρευνα στα ελληνικά ΑΕΙ δεν είναι οι όποιες "αγκυλώσεις" αλλά η πλήρης έλλειψη κονδυλίων. (Σημ. Τα μόνα ερευνητικά κονδύλια που υπάρχουν είναι αυτά της ΕΕ τα οποία, όμως, εξ ορισμού και δια ευρωπαϊκού κανονισμού, δεν επιτρέπεται να χρηματοδοτήσουν την... βασική έρευνα. Δεύτερον, η μόνιμη τάση που διαπερνά την Έκθεση να οραματίζεται συμμετοχή και ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα, είναι εκτός θέματος όσον αφορά τη βασική έρευνα. Ποτέ, σε καμία χώρα του πλανήτη, δεν χρηματοδοτήθηκε σοβαρά η βασική έρευνα από ιδιώτες. Μόνο από δημόσια κονδύλια. Εφόσον οι συγγραφείς της Έκθεσης δεν τολμούν να ζητήσουν αύξηση της χρηματοδότησης της βασικής έρευνας από τον κρατικό Π/Υ, η αναφορά τους στη βασική έρευνα κρίνεται άνευ ουσίας - κάτι που, βέβαια, χαρακτηρίζει την Έκθεση στο σύνολό της.) και συντονισμό από ένα ανεξάρτητο ίδρυμα με πόρους και μακροπρόθεσμη ερευνητική στρατηγική. Ενίσχυση καινοτομίας με κίνητρα για έρευνα στις επιχειρήσεις σε μεταποίηση, αγροδιατροφή και αλλού, και ανάπτυξη μέσω έξυπνης εξειδίκευσης. Υποστήριξη με αρχικά κεφάλαια για συστήματα ερευνών που θα αναπτύσσουν λύσεις για ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και θα διασυνδεθούν με την επιστημονική κοινότητα της διασποράς. (Πόσα κεφάλαια; Από που; Ποιες φοροαπαλλαγές προτείνουν, με ποιες ισοδύναμες αυξήσεις φόρων (ώστε να μην παραβιάζουν τις μνημονιακές δεσμεύσεις τις οποίες η Έκθεση αποφεύγει να αναφέρει αλλά σέβεται ως αδιαμφισβήτητη πηγή κανόνων και περιορισμών); Χωρίς απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, άλλη μια φορά η Έκθεση φαντάζει ανούσια και προπαγανδιστική.)

8. Ριζική αναβάθμιση του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και για εργαζόμενους. Αύξηση χρηματοδότησης, ευθυγράμμιση κινήτρων και επιβράβευση των παρόχων σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα της κατάρτισης. Αναδιάρθρωση του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού με στροφή προς ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. (Υπάρχει ηγεσία του Υπουργείου Εργασίας ή του ΟΑΕΔ που, κατά τη διάρκεια παράδοσης/παραλαβής, να μην έχει εξαγγείλει ακριβώς αυτές τις "μεταρρυθμίσεις"; τα τελευταία 20 χρόνια; Ε, και;) Βελτίωση της στόχευσης κοινωνικών επιδομάτων ώστε να μη λειτουργούν ως αντικίνητρο για εργασία. (Ο μόνος τρόπος τα επιδόματα να μην αποτελούν αντικίνητρο για την εργασία είναι να γίνει αυτό που προτείνει το ΜέΡΑ25! Βασικό Εισόδημα για Όλους το οποίο να δίνεται ανεξάρτητα άλλων εισοδημάτων, δηλαδή με μηδενική οριακή φορολόγηση (για το επόμενο ευρώ που κερδίσει κάποιος). Αυτό όμως προϋποθέτει σημαντική αύξηση των κονδυλίων του κοινωνικού κράτους, για το οποίο η τρόικα θα πει ΝΕΙΝ. Άρα, είτε απαιτείται ρήξη με την τρόικα είτε η πρόταση "...στόχευσης κοινωνικών επιδομάτων ώστε να μη λειτουργούν ως αντικίνητρο για εργασία" είναι παραπλανητική. Δεδομένου ότι η Ομάδα Πισσαρίδη θα πάθαινε συλλογικό έμφραγμα με το άκουσμα και μόνο της "ρήξης με την τρόικα", είναι προφανές ότι και αυτή η πρόταση της Έκθεσης είναι παραπλανητική/ανούσια.)

Προγράμματα κατάρτισης μεταναστών και καλύτερης ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας.

9. Διευκόλυνση της πληρέστερης ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας και της αύξησης των αμοιβών τους. Ανάπτυξη συστήματος προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης με καθολική πρόσβαση, που θέτει ισχυρές βάσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη του παιδιού. Δράσεις για την καταπολέμηση διακρίσεων κάθε μορφής. (Συμφωνούμε και επαυξάνουμε. Με τί κονδύλια όμως, όταν το 4ο και το 5ο Μνημόνιο απαγορεύουν την χρηματοδότηση της

καταπολέμησης των διακρίσεων εναντίον των γυναικών στην καταρρέουσα ελληνική αγορά εργασίας.)

10. Εκσυγχρονισμός της δομής του συστήματος εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες.

(Αλήθεια, πως κρίνουν τα μέλη της Ομάδας Πισσαρίδη τα νομοσχέδια της κας Κεραμέως για την δημόσια και την ιδιωτική παιδεία; Θεωρούν ότι συνάδουν με τις προτροπές τους για "εκσυγχρονισμό" της εκπαίδευσης; Π.χ. η επιστροφή στον βαθμό διαγωγής στα απολυτήρια, την συγκέντρωση εξουσιών στο Υπ. Παιδείας κλπ)

Έμφαση στην προσχολική αγωγή. Αύξηση του μέσου μεγέθους των σχολικών μονάδων, (Συνειδητοποιούν ότι η αύξηση του μέσου μεγέθους των σχολείων ισοδυναμεί με γοργότερη ερημοποίηση χωριών και νησιών; Αν χρειάζεται να τους εξηγήσουμε το γιατί απλά θλιβόμαστε για την αθώα άγνοιά τους. Αν όχι, θλιβόμαστε για την ευκολία με την οποία καταδικάζουν τον κοινωνικό ιστό της περιφέρειας στην περαιτέρω μαράζωση.) με ουσιαστική αυτονομία και αξιολόγησή τους, καθολική ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και περιεχομένου, επέκταση προγραμμάτων ολόημερου σχολείου. Ριζικός εκσυγχρονισμός συστήματος διακυβέρνησης στην ανώτατη εκπαίδευση και ουσιαστική διασύνδεση Ιδρυμάτων με αντίστοιχα της αλλοδαπής και με την οικονομία και ευρύτερη κοινωνία. (Γιατί δεν μιλάνε σταράτα; Ας πουν ότι θέλουν την επαναφορά του νόμου Διαμαντοπούλου για τα ΑΕΙ. Όχι τίποτα άλλο αλλά έτσι θα μπορεί να γίνει συγκεκριμένη συζήτηση επί συγκεκριμένου πλαισίου - αντί για τα ευχολόγια με τα οποία οι συγγραφείς της Έκθεσης απλά σηματοδοτούν, χωρίς να εξηγούν, τις προκαταλήψεις τους.)

11. Αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας με προτεραιότητα στην πλήρη ανάπτυξη συστήματος ψηφιακού φακέλου ασθενούς, πρωτοβάθμιας φροντίδας και πρόληψης.

(Συμφωνούμε) Εξορθολογισμός της δημόσιας δαπάνης προμηθειών φαρμάκων και υλικών, με αύξηση όγκου γενόσημων φαρμάκων, και διασύνδεση των επιστροφών και εκπτώσεων που επιβάλλονται με χαρακτηριστικά καινοτομίας, έρευνας, επενδύσεων και κλινικών μελετών. (Κι εδώ συμφωνούμε. Αλλά αναρωτιόμαστε: Την ανάγκη να καλυφθούν με διορισμούς μόνιμου προσωπικού 7000 θέσεις γιατρών (σύμφωνα με το οργανόγραμμα του ίδιου του Υπ. Υγείας) πως και δεν σκέφτηκαν οι συγγραφείς της Έκθεσης ότι άξιζε να την αναφέρουν; Την αποφυγή σκανδάλων τύπου Novartis που κόστισε δις στο ΕΣΥ; Ούτε αυτό έκριναν σκόπιμο να αναφέρουν;)

12. Εξορθολογισμός, συγχώνευση και απλούστευση όλων των φόρων για την ακίνητη περιουσία και σταδιακή μεταφορά πόρων σε τοπικό επίπεδο, σε αναλογία με αρμοδιότητες.

(Δεν διαφωνούμε. Αλλά θέτουμε δύο ερωτήματα: (1) Πως θα εξασφαλιστεί η αναδιανομή φόρων ακίνητης περιουσίας από πλούσιους σε φτωχούς δήμους; Και (2) Ποιοι θα επιβάλουν το ποσοστό φορολόγησης; Οι ΟΤΑ; Ή το κεντρικό κράτος; Χωρίς απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, η Έκθεση εγείρει περισσότερα προβλήματα από όσα "λύνει".)

13. Δημόσιες επενδύσεις και κίνητρα για ιδιωτικές δαπάνες για ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων (κατοικιών και επαγγελματικών) με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και την αύξηση της αξίας των ακινήτων. Υποστήριξη emblematicών δράσεων πράσινης ανάπτυξης με έμφαση σε (α) στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, (β) άμβλυνση κόστους μετάβασης κατά τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης

και (γ) ανάπτυξη συστημάτων κυκλικής οικονομίας. (Πρόκειται για αναδιατύπωση (ορθών) οδηγιών της ΕΕ. Ποια η προστιθέμενη αξία της Έκθεσης; Μηδενική, δυστυχώς)

14. Ανάπτυξη υποδομών μέσω δημόσιων επενδύσεων και κινητοποίησης ιδιωτικών κατά προτεραιότητα σε (α) ψηφιακές τεχνολογίες και συστήματα, (β) πράσινη ανάπτυξη και περιβαλλοντική αναβάθμιση, (γ) διαχείριση αποβλήτων, (δ) μεταφορές ώστε να ισχυροποιηθούν τα ελληνικά λιμάνια ως πηγή εισόδου εμπορευμάτων στην Ευρώπη και για να διευκολυνθούν οι εξαγωγές αγαθών από τη χώρα και (ε) αναβάθμιση υποδομών για τον εισερχόμενο τουρισμό. ("Εξαγγελίες" που έχουμε διαβάσει σε προεκλογικά προγράμματα κατ' εξακολούθηση. Τίποτα παρά πάνω, καθώς η Έκθεση δεν προσθέτει κάτι νέο σε αυτές. Π.χ. δεν προσδιορίζει την προτεινόμενη διαχείριση των αποβλήτων, ούτε τις λεπτομέρειες της αναβάθμισης των λιμανιών. Έτσι, λειτουργεί απλά ως προπαγανδιστική παρέμβαση υπέρ της προσχεδιασμένης ιδιωτικοποίησης των πάντων καλλιεργώντας περαιτέρω την εντύπωση πως μόνο και μόνο η ιδιωτικοποίηση θα μετατρέψει το ευχολόγιο της Ομάδας Πισσαρίδη σε απτή πραγματικότητα. Εξ ου και η προπαγανδιστική φύση μας Έκθεσης που, ενώ στερείται της οποιασδήποτε επιστημονικής υπόστασης, παρουσιάζεται ως το καταστάλαγμα της επιστημονικής δουλειάς επιτροπής, αποτελούμενης από εξαιρετικούς επιστήμονες.)

Η Έκθεση εξειδικεύει τις παραπάνω αναφερόμενες προτάσεις όπως και τις άλλες που συνολικά διαμορφώνουν ένα πλαίσιο για στροφή της οικονομίας προς έναν δρόμο μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης.